

Lasten koulunkäynti

HOT-hankkeen materiaali kotivanhempien ohjaukseen

Euroopan unionin
osarahoittama

LAB University of
Applied Sciences

LAHDEN
KANSANOPISTO

Esipuhe

Aineisto on luotu HOT-hankkeen tietopajojen käyttökokemuksista sekä hankkeen heterogeenisen ryhmän tarpeista. Materiaali tukee sanaston ja kieliopin kehitystä keskustelun keinoin ja sitä on käytetty ryhmätoiminnassa, jossa osallistujien kielitaito vaihtelee suuresti. Jokaisen ryhmän kanssa aineistoa käytettiin eri tavoin osallistujien kielitaitotasosta, heidän tiedontarpeistaan ja tietopajan ajasta riippuen.

Alta löytyy ehdotuksia harjoituksiin ja keskusteluteemoihin. Tulostettavat A4:set löytyvät koonnin lopusta. Aineistoa saa käyttää myös itsenäisenä materiaalina.

Aineistossa ei käsitellä tietopajan alkua, päivän agendan esittämistä eikä päivän loppua. Materiaali sopii kaikille vanhemmille taustasta riippumatta. Materiaali ei ole paikkakuntaakohtaista eikä tiettyyn paikkakuntaan sidottua.

Yleinen ohje

Lasten koulunkäynti -paketti koostuu neljästä osiosta: koulusanat, koulun säännöt, koulun henkilökunta ja viestit. Ne on mahdollista käyttää yhdessä tai erikseen. Tavallisen hankkeen tietopajan kesto oli 2 tuntia 15 minuutin tauolla. Siihen mahtui yleensä 3 materiaalia, joihin kuhunkin kuului yksi tehtävä ja keskustelu.

Pakettia hyödyntää erityisesti ne vanhemmat, joilla lapset ovat alle kouluikäisiä. Ne, joilla on jo kouluikäisiä lapsia voivat osallistua keskusteluun aktiivisemmin ja jakaa omia kokemuksia. Sanasto kuuluu kielen perussanastoon ja on käytössä kouluviesteissä ja -tiedotteissa.

Koulusanat

Tutustuttaessa sanoihin olisi hyvä huomioida yhdyssanat ja tunnistaa niiden osat. Tämä tukee sanojen tunnistamista sekä helpottaa ääntämistä ja erityisesti sanapainoa. Työskentely aloitetaan tyypillisesti ääntämisen tehtävästä. Se voi olla opettajan jälkeen ääntäminen tai sanelu. Tavoitteena on oppijan fonologisen tietoisuuden vahvistaminen äänneiden kuuntelemisen, kirjoittamisen ja ääntämisen avulla. Ääntämistehtävä herättää ryhmäläiset työskentelyyn ja antaa lisäaikaa tutustua sanastoon.

Sanelun ajaksi dia tulee ottaa pois näkyvistä. Sanelussa luetaan yksi sana kerrallaan selkeästi ja kuuluvasti, kukin sana toistetaan. Sanelutehtävissä harjoitellaan myös

oikeinkirjoitustaitoa. Sanelu tarkistetaan yhdessä pyytämällä lukemaan kirjoitetut vastaukset. On tärkeä näyttää oikein kirjoitetut sanat ja pyytää oppijat korjaamaan heidän vastauksensa. Paras vaihtoehto sanojen muistamiseksi on kuitenkin se, että väärin kirjoitettuja sanoja ei pyyhitä eikä korjata päälle, vaan ne kirjoitetaan uudelleen. Oppijoiden vastauksia ei kerätä takaisin, mikä vahvistaa heidän itsetuntoansa ja turvallisuuden tunnetta.

lyijykynä	
pyyhekumi	
penaali	
koulureppu	
liimapuikko	
teroitin	
viivoitin	
tietokone	
uimapuku	
	värikynät
	vihkot
	oppikirjat
	lenkkarit
	sukset
	sisäkengät
	luistimet
	liikuntavaatteet
	uimahousut, sakset

Koulusanoihin liittyvänä kielioppiteemana toimii nominien yksikkö- ja monikkomuodot. Teemassa kiinnitetään tarvittaessa oppijoiden huomiota astevaihteluun ja erityyppisiin sanoihin. Yksikön ja monikon muodot voi tehdä yhdessä tai oppijoille voi jakaa taulukon täytettäväksi. Vastaukset tarkistetaan yhdessä. On erikseen selitettävä, että sanoilla "uimahousut" ja "sakset" ei ole yksikkömuotoa. Taulukko-muodon etu on käsin kirjoittamisen harjoittelu sekä itsenäisen työskentelyn mahdollisuus, joka antaa aikaa edetä omalla tahdilla ja tiedolla. Täytettyjä taulukoita ei kerätä takaisin, jotta oppijoille ei synny tunnetta, että heidän suorituksensa arvostellaan. Tässä vaiheessa opettajan on kirjoitettava oikeat vastaukset kaikille näkyviksi.

Koulusanoilla käynnistetään keskustelu **koulunkäynnistä ja oppivelvollisuudesta**. Sanat liitetään keskustelun alkuun kysymällä: *Kun lapsi aloittaa koulun, mitä näistä vanhemmat ostavat (perhe ostaa) itse? Mitkä lapset saavat koulusta ilmaiseksi?*

Keskustelu syntyy silloin, kun ryhmäläisillä joko ei ole tai vasta osalla on kouluikäisiä lapsia. Silloin oppijat vaihtavat kokemuksia ja mielenpiteitä käyttämällä sanastoa.

Tarvittaessa voi ehdottaa vastausmallia: *Perhe ostaa <...> itse. Lapsi saa <...> koulusta.*

Keskustelussa nostetaan esiin, että Suomessa on oppivelvollisuus, joka koskee kaikkia Suomessa asuvia lapsia. Perheiltä ei pelkästään vaadita lasten koulunkäyntiä, vaan heille tarjotaan ilmaista opiskelua, lämmintä ruokaa ja koulumateriaaleja. Usein puheeksi on otettava se, miksi tarvitaan uimapuvut, sukset ja luistimet. Osallistujille kerrotaan, että koulusta saa usein lainata ainakin luistimia ja suksia, mutta siitä on usein sovittava opettajan kanssa etukäteen viestin kautta.

Jos aika mahdollistaa, keskustelua voi jatkaa koulun ja kodin välisestä yhteistyöstä ja viestittämisestä. Olisi tärkeää mm. selittää, miksi vanhempien on pakko ilmoittaa lasten poissaolosta.

Koulun henkilökunta

Koulun henkilökunta -sanasto on tärkeä vanhemmille, koska koulujen järjestelyt vaihtuvat maasta toiseen. Sanasto näyttää haastavalta eikä aina selitä henkilökunnan tehtäviä koulussa. Pää tarkoitus on, että tutustumalla sanoihin kiinnitetään huomiota henkilökunnan tehtäviin ja yhteistyöhön lapsien ja vanhempien kanssa. Sulkeissa kirjoitetut muodot ovat koululaisten käytössä olevia puhekielisiä ilmauksia. Jos ryhmäläisillä on koulua käyviä lapsia, heiltä voi kysyä, mitä sana lapsi käyttää.

luokanopettaja (ope)

aineenopettaja

erityisopettaja

sijaisopettaja / sijainen

opinto-ohjaaja (opo)

rehtori (reksi)

terveydenhoitaja (terkka)

koulupsykologi

koulukuraattori

koulusihteeri

koulunkäynninohjaaja /

koulunkäyntiavustaja

Tekeminen suositellaan aloittamaan ääntämisestä ja yhdyssanojen osien tunnistamisesta tietopajan vetäjän johdolla sekä sanojen ääntämisen harjoittelusta yhdessä. Sanelua tässä tapauksessa ei suositella, koska sanat ovat liian pitkiä.

Mikäli ryhmän kielitaito mahdollistaa lyhyen tekstin lukemisen, voi käyttää heti toista diaa. Silloin puhekielen muodot esitetään erikseen. On aina hyödyllistä kysyä oppijoiden kokemuksista omissa lähtömaissaan – kokemusten vertailu vahvistaa ymmärrystä ja vahvistaa varmuutta, ettei heidän omia kokemuksiaan alenneta.

Luokanopettaja opettaa kaikkia alakoulun aineita. Luokanopettaja on vastuussa yhdestä luokasta.

Aineenopettajat opettavat yhtä tai muutamaa ainetta usealle eri luokalle.

Koulua johtaa **rehtori**. Hän voi myös olla samaan aikaan luokanopettaja tai aineenopettaja.

Koulunkäynninohjaaja (tai **koulunkäyntiavustaja**) on opettajan apuna ja auttaa lapsia, joilla on oppimisvaikeuksia tai erityistarpeita. Hän on luokassa samaan aikaan oman opettajan kanssa.

Erityisopettaja opettaa lapsia, jotka tarvitsevat erityisapua opetukseen. Hän voi opettaa lasta yksin tai pienessä ryhmässä.

Terveystenhoitaja huolehtii opiskelijoiden terveystarkastuksista ja hoitaa heitä kouluajan aikana.

Koulupsykologi on psykologi, joka on erikoistunut koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyviin asioihin.

Koulukuraattori on koulun sosiaaliohjaaja, joka tukee oppilaita ja vanhempia.

Sijaisopettaja (sijainen) opettaa luokkaa, jos oma opettaja on sairaana tai poissa.

Opinto-ohjaaja auttaa opiskelijoita opintojen suunnittelussa, sopivia opintopolkua käyttämisessä ja toiseen asteeseen harkitsemisessa.

Henkilökunta-teemaan liittyvät myös tilannekortit. Niitä käytetään ohjattuun parikeskusteluun **koulun ja kodin välisestä yhteistyöstä**. Niissä ehdotetaan mahdollisia tilanteita lapsiperheissä ja korostetaan sitä, että vanhempi ei jää yksin ongelmatilanteessa, vaan voi saada tukea koulun henkilökunnalta. Osallistujat keskustelevat pareittain siitä, kehen tilannekorttien tapauksissa otetaan yhteyttä. Lyhyen parikeskustelun jälkeen jokainen pari ehdottaa henkilöä keneen voi koulussa ottaa yhteyttä ja tietopajan vetäjä kertoo, minkälaista apua tai ratkaisuja on yleisesti saatavilla kortilla mainitussa tilanteessa. Keskustelua voi jatkaa jakamalla vastaavia kokemuksia, jos ryhmässä on kouluikäisten lasten vanhempia.

Ryhmäläisten lasten iästä riippuen tarkistetaan myös, tietävätkö vanhemmat lasten opettajien nimet tai sitä, mistä sen tiedon voi hakea. Tässä voi myös keskustella kouluissa käytetystä Wilma-järjestelmästä ja siitä, miten järjestelmästä löydetään tietoa ja miten otetaan yhteyttä henkilökuntaan. Keskustelu kuitenkin edellyttää sitä, että tietopajan vetäjällä on Wilma-tunnukset, jotta hän voi näyttää esimerkkejä.

Koulun säännöt

Koulun säännöt -sanasto voi toimia koulusanojen vastineena, jos koulusanasto on ryhmäläisten hallussa, tai koulusanojen jälkeisenä kokonaisuutena. Kun kyseessä on verbit, on järkevää yhdistää tämä teema verbeihin ja niiden taivuttamiseen sanastoon tutustumisen jälkeen. Materiaalissa käytetään erityyppisiä verbejä, mikä mahdollistaa verbitaivutusten harjoittelun. Verbityyppien tunnistaminen -tehtävä voi olla yhtenä vaihtoehtona, jos verbityypeistä on puhuttu aikaisemmin. Työskentely aloitetaan taas ääntämisen tehtävästä. Tietopajan vetäjän jälkeen ääntämisessä kiinnetään huomiota vokaaliharmoniaan ja kaksoiskonsonantteihin.

Tavoitteena on oppijan fonologisen tietoisuuden vahvistaminen äänneiden kuuntelemisen ja ääntämisen avulla.

Sanoihin tutustumisen jälkeen voi harjoitella kielioppia. Oppijoita pyydetään muodostamaan verbeistä minä- tai hän-muotoja ja kirjoittamaan vastaukset paperille. Minä-muotoa suositellaan, jos halutaan kiinnittää huomiota astevaihteluun, hän-muotoa käytetään lapsesta kertomisessa. Käsin kirjoittaminen edesauttaa sanojen muistamista sekä antaa aikaa itsenäiseen työskentelyyn omalla tahdilla ja osaamistasolla. Vastaukset tarkistetaan yhdessä, tietopajan vetäjä kirjoittaa oikeat muodot näkyviin ja korostaa oikeaa ääntämistä erityisesti muodoissa, joissa tapahtuu astevaihtelua. Tämän osion voi jättää tekemättä, jos verbien taivutusta ei ole vielä käsitelty. Seuraava askel antaa mahdollisuuden sanojen käyttöön ilman taivutusmuotoa.

- Ei saa valehdella.
- Ei saa kiroilla.
- Sisällä ei saa juosta.
- Sisällä ei saa käyttää ulkokenkiä.
- Oppitunnilla ei saa pitää hattua päässä.
- Oppitunnilla ei saa syödä.
- Ketään ei saa lyödä eikä kiusata.
- Välitunnilla mennään ulos.
- Toisia pitää kunnioittaa.
- Jos lapsi on poissa koulusta, vanhempi tai huoltaja ilmoittaa siitä opettajalle.
- Jos lapsi on poissa koulusta, hän ottaa itse selville, mitä kotitehtäviä on.

Seuraavana askelena tutustutaan *saa/ei saa* -rakenteeseen. Rakenne on monille tuttu *Saanko*-kysymyksestä. Tässä puhutaan rakenteen merkityksestä velvollisuuden ja sääntöjen tuottajana. Monille on tuttu *”on pakko”* -muoto. Sitä voi verrata *saa*-rakenteeseen ja antaa esimerkkejä merkityksen ja käytön eroista. Rakenne on erittäin hyödyllinen oppijoille, koska se ei

edellyttä aktiivista verbien taivutusta, mikä voi olla haastavaa heikomman kielitaidon omaaville.

Rakennetta on tässä käytetty selittämään **koulun sääntöjä**. Sääntöjen läpikäminen yhdessä ja niiden selittäminen nostaa vanhempien tietoisuutta koulunkäynnistä. Muistathan antaa mahdollisuuden jakaa oman maan kokemuksia sääntöihin liittyen ja vastata kysymyksiin, mikäli sellaisia tulee.

Koulussa ei saa käyttää sukkiä.
Oppitunnilla ei saa pitää hattua päässä.
Oppitunnilla ei saa puhua.
Sisällä ei saa juosta.
Välitunnilla mennään ulos.
Toisia pitää kiusata.
Koulussa saa kiroilla.
Ketään ei saa lyödä.
Jos oppilas on poissa koulusta, vanhempi tai huoltaja ilmoittaa siitä opettajalle.
Jos oppilas on poissa koulusta, vanhempi antaa hänelle kotitehtäviä.

**OIKEIN
VÄÄRIN**

Ymmärtäminen tarkistetaan ja sääntöjä harjoitellaan edelleen käyttämällä ensimmäistä verbi-diaa. Sen perusteella tietopajan vetäjä asettaa kysymyksen, esimerkiksi *Saako koulussa pitää hattua päässä?* Ymmärtämisen tukena toimii verbi-dia, tietopajan vetäjä asettaa muutaman kysymyksen ja tarkistaa, että ryhmäläiset ovat ymmärtäneet säännöt oikein.

Jos ryhmän kanssa on suunniteltu toteutettavan myös seuraava tietopaja, sen alussa on mahdollista käyttää oikein/väärin -kysymyksiä.

HOT-hankkeessa koulusääntöjen teeman yhteydessä puhuttiin aina **kiusaamisesta** ja erityisesti siitä, että asiaan tulee puuttua heti kun vanhempi saa siitä tiedon. Kiusaaminen on monille vaikea teema ja siihen liittyy paljon lähtömaan käsityksiä ja jopa ennakkoluuloja. Ryhmäläisille suositellaan jaettavaksi monikielinen : [Opas: Tietoa koulukiusaamisesta vieraskielisille vanhemmille.](#)

Viestit

Hei,

tässä on **Jussin** äiti **Mariia**.

Haluaisiko **Santeri** tulla meille leikkimään?

Meille sopivat hyvin **keskiviikon ja torstain iltapäivät ja illat**.

Osoite on **Vesijärventie 24 C 2**.

Terveisin

Mariia

Neljäntenä lasten koulunkäyntiteemana HOT-hankkeen tietopajoissa käytettiin viestejä koulun opettajille ja muiden lasten vanhemmille. Käytäntölähtöisyys on yksi keskeisistä ilmiöistä, joka vaikuttaa myönteisesti ryhmän toimivuuteen ja ryhmäläisten osallisuuteen. Jos ryhmäläinen tietää, että hän saa itselle jotain hyödyllistä heti käyttöön tietopajan aikana, hän käy pajassa ja pysyy hereillä.

Hankkeessa käytettiin kolmea erilaista viestipohjaa: viesti opettajalle lasten sairaspöissaolosta ja kaksi viestiä muille vanhemmille: kutsu leikkimään ja kutsu synttäreille. Jos aika riittää vain yhden viestin käsittelyyn, suositellaan käsiteltävän opettajalle lähetettävää viestiä, se on tarpeellinen lähes

Hei **Annukka**

Ali on tänään flunssassa eikä tule kouluun. Laitan viestin hänen kunnostaan huomenna. Mitä tänään tulee kotitehtäväksi?

Terveisin

Mariia

kaikille ja tukee koulun ja kodin välistä yhteistyötä. Viestin käsittelyssä korostetaan myös vanhempien velvollisuutta ilmoittaa lasten poissaolosta opettajalle – tämä on monille uusi ilmiö. Sen voi liittää myös **oppivelvollisuus** teemaan.

Viesti luetaan yhdessä ja sitten katsotaan lihavoidut tiedot, mitkä tulee vaihtaa oman tarpeen mukaiseksi. Viestien yhteydessä keskustellaan kulttuurisista asioista: kotitehtävistä ja siitä, kenen vastuulla ne ovat; lasten vapaa-ajasta ja mahdollisuudesta käydä kylässä; juhlien järjestelyistä, juhlan alku- ja loppuajasta sekä allergioista.

Jos ryhmän kielitaitotaso mahdollistaa tekstien kirjoittamisen, on hyvä käsitellä tekstien rakenteita. Viesti opettajalle ja kutsu kylään edistävät sähköpostiviestintää, kutsu synttäreille auttaa muodostamaan lyhyitä viestejä. Rakenteessa kiinnitetään huomiota tekstin alkuun, loppuun ja kappalejakoon. YKI-testiin valmistuville olisi hyödyllistä selittää *eikä*-sanon käyttö, omistusliite *hänen kunnostaan* -ilmaisussa, *ilmoitathan*-muoto ja pilkun käyttö.

Kaikki lasten koulunkäynti -paketin diat voitte tulostaa seuraavilta sivuilta.

Tervetuloa **Annen** syntymäpäiville
perjantaina 21.12. klo **16.00–19.00.**

Ilmoitathan, pääsetkö tulemaan ja onko lapsellasi allergioita.

Osoite on **Vesijärventie 24 C 2**, puh **045 678 8786**
Mariia, Annen äiti

Materiaali on toteutettu HOT-hankkeen tietopajojen
käyttökokemuksien pohjalta.

Tekijä: Mariia Baliasina

Taitto: Teemu Rasi

ISBN-numero: 978-951-827-527-8

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

**LAHDEN
KANSANOPISTO**

lyijykynä

pyyhekumi

viivoitin

värikynät

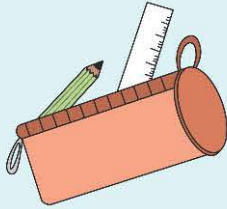
vihkot

oppikirjat

koulureppu

penaali

teroitin

liikuntavaatteet

lenkkarit

sukset

sisäkengät

uimapuku/uimahousut

luistimet

liimapuikko

sakset

tietokone

luokanopettaja (ope)
aineenopettaja
erityisopettaja
sijaisopettaja / sijainen
opinto-ohjaaja (opo)
rehtori (reksi)

terveydenhoitaja (terkka)
koulupsykologi
koulukuraattori
koulusihteeri
koulunkäynninohjaaja /
koulunkäyntiavustaja

Luokanopettaja opettavaa kaikkia alakoulun aineita. Luokanopettaja on vastuussa yhdestä luokasta.

Aineenopettajat opettavat yhtä tai muutamaa eri ainetta usealle eri luokalle.

Koulua johtaa **rehtori**. Hän voi myös olla samaan aikaan luokanopettaja tai aineenopettaja.

Koulunkäynninohjaaja (tai **koulunkäyntiavustaja**) on opettajan apuna ja auttaa lapsia, joilla on oppimisvaikeuksia tai erityistarpeita. Hän on luokassa samaan aikaan oman opettajan kanssa.

Erityisopettaja opettaa lapsia, jotka tarvitsevat erityisapua opetukseen. Hän voi opettaa lasta yksin tai pienessä ryhmässä.

Terveystarkastaja huolehtii opiskelijoiden terveystarkastuksista ja hoitaa heitä koulupäivän aikana.

Koulupsykologi on psykologi, joka on erikoistunut koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyviin asioihin.

Koulukuraattori on koulun sosiaalityöntekijä, joka tukee oppilaita ja vanhempia.

Sijaisopettaja (sijainen) opettaa luokkaa, jos oma opettaja on sairaana tai poissa.

Opinto-ohjaaja auttaa opiskelijoita opintojen suunnitteluissa, sopivia opintopolkuja löytämisessä ja toiseen asteeseen hakeutumisessa.

Lapsella ei ole kavereita.

Lapsi on usein tosi väsynyt.

Onko kotitehtäviä?

Lapsella on vatsakipua.

Olet yksinhuoltaja ja joskus on vaikea huolehtia lapsestasi.

Luulet, että koulu on vaikea lapsellesi.

Lapsesi on tapellut toisen lasten kanssa.

Lapsesi ei ymmärrä nopeaa opettajan puhetta.

käyttää ulkokenkiä

pitää hattua päässä

syödä

juosta

mennä ulos

kunnioittaa toisia

valehdella

kiroilla

lyödä

kiusata

- Ei saa valehdella.
- Ei saa kiroilla.
- Sisällä ei saa juosta.
- Sisällä ei saa käyttää ulkokenkiä.
- Oppitunnilla ei saa pitää hattua päässä.
- Oppitunnilla ei saa syödä.
- Ketään ei saa lyödä eikä kiusata.
- Välitunnilla mennään ulos.
- Toisia pitää kunnioittaa.
- Jos lapsi on poissa koulusta, vanhempi tai huoltaja ilmoittaa siitä opettajalle.
- Jos lapsi on poissa koulusta, hän ottaa itse selville, mitä kotitehtäviä on.

Koulussa ei saa käyttää sukkia.

Oppitunnilla ei saa pitää hattua päässä.

Oppitunnilla ei saa puhua.

Sisällä ei saa juosta.

Välitunnilla mennään ulos.

Toisia pitää kiusata.

Koulussa saa kiroilla.

Ketään ei saa lyödä.

Jos oppilas on poissa koulusta, vanhempi tai huoltaja ilmoittaa siitä opettajalle.

Jos oppilas on poissa koulusta, vanhempi antaa hänelle kotitehtäviä.

OIKEIN
väärin

Hei **Annukka**

Ali on tänään flunssassa eikä tule kouluun. Laitan viestin hänen kunnostaan huomenna.
Mitä tänään tulee kotitehtäväksi?

Terveisin
Mariia

Hei,

tässä on **Jussin** äiti **Mariia**.

Haluaisiko **Santeri** tulla meille leikkimään?

Meille sopivat hyvin **keskiviikon ja torstain iltapäivät ja illat**.

Osoite on **Vesijärventie 24 C 2**.

Terveisin

Mariia

Tervetuloa **Annen** syntymäpäiville
perjantaina 21.12. klo 16.00–19.00.

Ilmoitathan, pääsetkö tulemaan ja onko lapsellasi allergioita.

Osoite on **Vesijärventie 24 C 2**, puh **045 678 8786**
Mariia, Annen äiti

